מפניני הפרשה - מאמר

"חונה מלאך ה' סביב ליראיו"

במדרש ילמדנו פרשת וישלח, מובאת פליאה ותרעומת על בחיר האבות: יעקב אבינו ע"ה: "**יעקב היה ישן, הקב"ה והמלאכים משמרים אותו, שנאמר: והנה מלאכי אלוקים עולים ויורדים בו, והנה ה' ניצב עליו – והוא היה משלח דורון ומתרפס: כה תאמרון לאדוני לעשיו?! הוי אומר: מעיין נרפש ומקור מושחת, צדיק מט לפני רשע!**" ובמדרש תנחומא: "**ומי הוא זה? זה יעקב כשבא מפדן ארם מהו משלח ואומר לעשו, כה תאמרון לאדוני לעשיו...**" מעשי אבות סימן לבנים, ובפרט יעקב אבינו, שהרי אמרו חז"ל "**יעקב אבינו לא מת**", וחי הוא בלב כל יהודי מזרעו. וכל יהודי חייב לומר לעצמו בגאון ובעוז: הקב"ה ומלאכים משמרים אותי – ואני מתבטל בפני עשיו?!

בספר מלכים מסופר שמלך ארם, ערך תחקיר מעמיק למצוא את המרגל המסגיר את סודות צבאו ליהודים. אמר לו אחד המשרתים: "לא, אדוני המלך, אלא אלישע הנביא אשר בישראל יגיד למלך ישראל אף את הדברים אשר תדבר בחדר משכבך" – כלומר אין דבר הנעלם ממנו.

החליט מלך ארם לקחת את הנביא בשבי. הוא גילה שהנביא שוהה בדותן ושלח לשם סוסים ורכב וחיל כבד, והקיף את היישוב בטבעת מצור.

בבוקר קם משרתו של אלישע, וראה שהיישוב מכותר! נבעת וקרא: "אהה, אדוני, מה נעשה!" אמר לו אלישע: "**אל תירא, כי רבים אשר איתנו מאשר איתם!**" (מלכים ב' ו' טז') ונאמר שם: "**ויתפלל אלישע ויאמר: ה', פקח נא את עיניו ויראה! ויפקח ה' את עיני הנער, וירא והנה ההר מלא סוסים ורכב אש סביב אלישע**". ופירש במלבי"ם: "**פקח נא את עיניו, לראות כי חונה מלאך ה' סביב ליראיו, ומחנות מלאכים מקיפים את איש האלוקים לשמרו. והמלאכים שהוכנו עתה להצלתו באו בצורת רכב אש וסוסי אש, כנגד הרכב והסוסים במחנה ארם**". תמיד היה עם ישראל - "**כבשה אחת בין שבעים זאבים**". ומה כוחנו, אי קטן בלב ים גועש, אויב שטיליו מכסים כל שטחנו? אומנם עם ישראל וכוחות הביטחון משתדלים מאוד לתת מענה לאיומים, אבל החיזוק שלנו הוא בידיעה "**שרבים אשר איתנו מאשר איתם**", שה' שומר עלינו ומלאכיו מגוננים סביבנו.

מהיכן המלאכים? "העושה מצוה אחת, קונה לו פרקליט אחד". כל מצווה - מלאך! קריאת שמע, הנחת תפילין, שמירת שבת, מעשה חסד מסובבים אותנו בחומת מגן! הן במישור הלאומי והן במישור האישי: "מצוה מגינה ומצילה", וחונה מלאך ה' סביב ליראיו ויחלצם.

אבל יש כאן הוראה נוספת, וחשובה לא פחות: עשיו בא וארבע מאות איש עימו, מחנה עצום ורב, מטיל אימה, ממיט יראה. ויעקב אבינו שולח לו דורון, מצווה לאמור "כה אמר עבדך יעקב", ויש כאן מקום לתביעה: ה' איתך, ומלאכים סביבך, ואתה מתבטל בפניו, מתגמד ומתרפס?! וכלפי מה הדברים אמורים? כלפי היחס שלנו למה שמכונה התרבות המערבית. נכון, יש להתפעל מהישגי הטכנולוגיה, מההמצאות המתוחכמות, בבחינת "חכמה בגויים תאמן". למה לא, אדרבה, ננצל ונשתמש, נקל על חיינו ונהנה מהחידושים. אך דבר אחד לא נעשה, בשום פנים ואופן: לא נתבטל ולא נתגמד, כי הטכנולוגיה, עם כל יתרונותיה, אך "חכמה חיצונית" היא, מעשירה את תנאי החיים החיצוניים. אך התורה הקדושה מעשירה את הפנימיות, מגבשת את האישיות, מטעינה באוצרות רוח בל ישוערו.

בין אדם לחבירו

כמו שבכל מצווה אחרת חלה חובה על ההורים לחנך את ילדיהם למצוות, כך גם במצוות שמירת הלשון, חובתם של ההורים לחנך ולהרגיל את בניהם ובנותיהם הקטנים להימנע מדיבור לשון הרע, החל מהגיל בו הם מבינים את משמעות הדבר.

אחת התופעות המצויות אצל ילדים (תופעה מצויה גם אצל מבוגרים) היא, שהם מרבים לדבר בנגנות המאכלים המוגשים להם, ובכך הם פוגעים במי שהכינם, לכן יש להרגילם (וכן את עצמנו) להימנע מהערות גנאי מסוג זה.

שואל ומשיב

שאלה: מה מעלת ניצחונותיהם של בית חשמונאי, אם חז"ל אמרו במסכת בבא בתרא: כל האומר מבית חשמונאי אני, הוא עבד או רמאי?

תשובה: עם כל הסרונות של המשך שושלת בית חשמונאי, היה ערך עצום לניצחונותיהם. העצמאות המדינית שהייתה חלקית, תרמה לשגשוגה של האוכלוסייה היהודית בארץ מכל הבחינות. כלכלת מלכות יהודה התפתחה, ההתיישבות היהודית התפשטה למרחבי ארץ ישראל, יהודים עלו מהתפוצות, הילודה גברה, והעם היהודי שעבר חורבן וגלות שיקם את עצמו במידה רבה. בחסותה של העצמאות המדינית, ארץ ישראל חזרה להיות המרכז הלאומי והרוחני של עם ישראל. בתי המדרש פרחו והתרחבו. צוואתם של אנשי כנסת הגדולה באבות פרק א' א': "**העמידו תלמידים הרבה, ועשו סייג לתורה**", נתקיימה במלואה. באותם הימים הונח היסוד הרוחני של תורה שבעל פה, שמכוחו שמר עם ישראל על אמונתו ותורתו במשך אלפיים שנות גלות קשה. לכן נם פך השמן הוא המבטא יותר מכל את ימי החנוכה. אמנם בית המקדש השני נחרב וכל הישגיהם המדיניים של בית חשמונאי בטלו. אבל לימוד התורה שבעל פה שהתפתח והתעצם באותם הימים נשאר לנצח. מתוך נם פך השמן נתגלתה סגולתה הנצחית של התורה, שהיא מסוגלת להאיר את החושך מעבר לחוקי הטבע, ובזכותה עמדנו במחשכי הגלות הארוכה. נם פך השמן גילה גם את סגולתו של עם ישראל, שאינו כשאר העמים. אותו אי אפשר להכניע, את אמונתו לא ניתן לבטל.

זכו מתתיהו ובניו, שבזכות מסירות נפשם נתגלה היסוד העמוק של התורה וסגולת ישראל. במשך השנים התברר שהנם גדול בהרבה, ובתהליך ארוך ומורכב, פוררה היהדות את רוב היסודות האליליים בתרבות היוונית. האמונה המופשטת בה' אחד, ערכי המוסר, השאיפה לתיקון עולם, שהם יסודות התורה, הלכו והתפשטו בין אומות העולם, והפכו ליסוד הטוב והיפה בתרבות האנושית. הגלות התארכה אבל אורם של ישראל והתורה הולך ומאיר עד אשר נזכה להביא שמן חדש וטהור מזיתי ארץ ישראל, שממנו נדליק את מנורת בית מקדשנו, ותמלא הארץ דעה את ה', במהרה בימינו אמן.

מפניני הפרשה - רעיון

"ותצא דינה"

יעקב אבינו עליו השלום, אשר "מיטתו שלימה", כל בניו - שנים עשר שבטים צדיקים גמורים, שבטי-יה. יעקב אבינו – ומעשה דינה? צרה שכזו, איומה ונוראה! הרי זו מזעזע! איך זה קרה?

חז"ל מצביעים על גורם שנראה קטן ופעוט: "ותצא דינה". היא יצאה לטיול. טיול תמים, "לראות בבנות הארץ". הופעה של זימרה ומחול, כדברי חז"ל במדרש בראשית רבתי: "**שהייתה דינה יושבת אהלים ואינה יוצאה החוצה, מה עשה שכם, הביא נערות משחקות ומתופפות בתפים ובמחולות ויצאת דינה לראות בבנות הארץ המשחקות ותפשה ושכב עימה**"

אז מה קרה, מה כל כך נורא? במדרש בראשית רבה פרשת וישלח מובא: "**ותצא דינה בת לאה רבי ברכיה בשם רבי לוי לאחד שהיה בידו ליטרא בשר, כיון שגילה אותה ירד העוף וחיטפה ממנו, כך ותצא דינה מיד וירא אותה שכם בן חמור...**" כך: "**ותצא דינה - מיד: וירא אותה שכם בן חמור**".

אין הכוונה שצריך לכלוא את הילדים בבית, שלא יצאו החוצה כלל, אלא: **ראשית** - עלינו לעשות את הבית למקום שיהיה נעים ונחמד לילדים לשהות בו יותר ויותר. **שנית** - לא להכניס את הרחוב הביתה, והכוונה היא לתקשורת מרעילה ומזהמת, משחיתה עד יסוד. להשגיח על כך, שהבית יהיה מוגן מפני הרוחות הרעות והמורעלות.

שלישית - שכאשר הילדים יצאו – שיהיו הם ויהיו הוריהם מודעים לסכנות הרחוב! שהם והוריהם יפקחו עין, יזהרו מפיתויים ומדוחים!

שההורים ידעו לאן הילדים הולכים, עם מי הם מתחברים, באיזו חברה הם מבלים, ותחת איזה פיקוח!

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

ר' אבישי בן דבורה הכהן ע"ה

סמ"ר עומר בן תהילה ון גלדר הי"ד | שלמה בן חנה יחזקאל ע"ה

יוסף (ג'רלד) בן מרדכי בר ע"ה | רחמים בן אסתר ברוכיאן ז"ל

יעקב (קובי) בן אביבה בן סדון ע"ה

נר ה' נשמת אדם, גיליון זה מוקדש לעילוי נשמת:

יהודית (ג'ודי) ליוור ע"ה

מזל בת יעיש דהרי ע"ה

פרחה בת לולו ניסים ז"ל | פרלה בת זימבול ברסינטוב ז"ל

עדנה יעטקע אלכסנדר ע"ה | מלכה רובינם ע"ה

אימי רחל בת ליזה בוחניק ע"ה

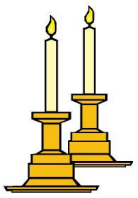
בס"ד טו' לחודש כסלו ה'תשפ"ו
שנה שלושים ושתים גיליון מס' 11
יוצא לאור על ידי שמעון בוחניק
רב קהילה בישוב חשמונאים

קול ששון

פרסומים תורניים
בהלכה, הגות, אגדה ופרשת שבוע
ע"ש ששון בן שמחה לבית בוחניק ז"ל

שבת קודש
פרשת וישלח
מפטירים

ספרדים ותימנים:
"חזון עובדיה" (עובדיה א')
אשכנזים: "ועמי תלואים" (הושע יא')

חשמונאים (שעון חורף)

כניסת השבת:	16:17
יציאת השבת:	17:15
זמן רבנו תם:	17:49

מהלכות 'על הניסים' והדלקת נרות חנוכה עפ"י שו"ע ופוסקים אחרונים

הקדמה

בזמן בית שני גזרו מלכי יוון גזירות על ישראל, בטלו את דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצוות. כמו כן פשטו את ידם בממונם ובבנותיהם, נכנסו להיכל, פרצו בו פרצות וטמאו את הטהרות והיה צר להם לישראל מאוד מפניהם, ולחצום לחץ גדול, עד שריחם עליהם אלוקי אבותינו, הושיעם מידם והצילם. גברו בני חשמונאי הכוהנים הגדולים והרגום, הושיעו את ישראל מידם, העמידו מלך מן הכוהנים וחזרה המלכות לישראל למשך יותר ממאתיים שנה, עד חורבן בית שני.

ביום כ"ה בכסלו גברו ישראל על אויביהם ואיבדום. נכנסו ישראל להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד, כך שלא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד, נעשה נס והדליקו ממנו את נרות המערכה במשך שמונה ימים, עד שכתשו את הזיתים והוציאו שמן טהור. לכן תיקנו החכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת ימים אלה, שתחילתם בכ"ה בכסלו, ימי שמחה והלל, ומדליקים בהם את הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות, כדי להראות ולפרסם את הנס. ימים אלה נקראים חנוכה, והדלקת הנרות בהם הינה מצווה מדברי סופרים. (רמב"ם פרק ג מהלכות חנוכה)

אמירת על הניסים

א. יש אומרים שריבוי הסעודות שמרבים בהם בימי חנוכה, אינם אלא סעודת הרשות, שלא קבעום חכמים למשתה ולשמחה, ויש חולקים ואומרים שיש קצת מצוה בריבוי הסעודות הללו, ונוהגים לומר זמירות ותשבחות לה' יתברך בסעודות הללו, ואז נחשבות לסעודות מצוה.

ב. כל שמונת ימי חנוכה אומר על הניסים בברכת המזון בברכת הארץ, ובתפילה בברכת מודים מפני שחנוכה עיקרו הודאה היא. ובברכה מעין שלש אין מזכירים של חנוכה ופורים. (מרן בשו"ע ומשנה ברורה)

ג. אם לא אמר על הניסים, אינו חוזר, מפני שאין אמירה זו חובה מהתורה, ואין חילוק בברכת המזון בין בחול ובין בשבת חנוכה, אפילו שמוכרח לאכול מצד שהוא שבת. אולם אם נזכר באותה ברכה כל זמן שלא הזכיר את השם, אפילו נזכר בין אתה להשם, חוזר. (מרן בשו"ע ומשנה ברורה)

ד. יש אומרים שאם שכח "על הניסים" בברכות המזון כשמגיע ל "הרחמן" יאמר: הרחמן יעשה לנו נסים ונפלאות כשם שעשית לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מתתיהו כו' (הרמ"א בהגה) והו הדין שיאמר כן בתפילה אחר גמר התפלה דרך בקשה קודם יהיו לרצון. (משנה ברורה)

ה. גם במוסף של שבת ושל ראש חודש צריך להזכיר של חנוכה, אף על פי שאין מוסף בחנוכה. (מרן בשו"ע) שהרי יום הוא שנתחייב בארבעה תפלות. ואם לא אמרו אין מחזירים אותו. (משנה ברורה)

ו. אם טעה וחזר להתפלל מפני ששכח "על הנסים", ונזכר שלפי ההלכה לא צריך לחזור, צריך להפסיק מיד, אפילו באמצע הברכה. ויאמר "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד". ולא מועיל שיסיים תפילתו על דעת שתהיה תפילתו תפילת נדבה. אבל בתפילת ערבית ימשיך בתפלתו, ויכוין בדעתו שתהיה תפילה זו לנדבה, ויחדש בה דבר. (ילקוט יוסף מועדים)

אורחים שונים, כיצד מדליקים נרות חנוכה

ז. מי שמועד אצל חבירו באקראי ויש לו דירה באותה העיר, צריך לשוב לביתו ולהדליק שם בזמן ההדלקה.

ח. אדם המתארח בביתו של אדם אחר וסמוך על שולחנו בקביעות או לתקופה, או שמשלם סכום קבוע להוצאות, ואינו מתחשבן עם המארח במדויק, הריהו כבן בית ויוצא בהדלקת בעל הבית גם ללא השתתפות בהוצאות ההדלקה. אם בכל זאת ברצונו להדליק, אשכנזי ידליק בברכה, וספרדי ללא ברכה.

ט. אדם שמתארח בבית של אחרים, ואין בני ביתו מדליקים עבורו, אם הוא לא סמוך על שולחנו של המארח:

- למנהג האשכנזים נכון וטוב יותר, שאם יש לו נרות או שמן משל עצמו שידליק נרות חנוכה בעצמו.
- למנהג הספרדים, צריך להשתתף עם בעל הבית בהוצאות השמן או הנרות, על ידי שישלם לו חלק ממחירם. בעל הבית רשאי למחול לו על השתתפות זו, ולהקנות לו חלק מהשמן במתנה, אך עליו לעשות זאת באחד מדרכי הקניין.

בברכות צריך בעל הבית לכוון להוציא את אורחו ידי חובה והאורח צריך לשמוע את הברכות ולכוון לצאת ידי חובה.

יא. אדם המתארח במקום שנותנים לו דירה משלו: למנהג הספרדים אם מדליקים עליו בביתו, יש אומרים שידליק בחדר בלי ברכה, ויש אומרים שלא צריך להדליק כלל. אם לא מדליקים עבורו בביתו, או שכל המשפחה מתארחת שם, ידליק בברכה בחדרו. למנהג האשכנזים ידליק בברכה, במקום בו הוא אוכל.

יב. אדם המתארח בבית מלון, היות והנהלת המלון אוסרת להדליק נרות בחדר מטעמי בטיחות, אסור לו בהחלט להדליק בסתר בחדרו, ויוצא ידי חובת מצוות הדלקת נרות בחנוכה בהדלקה שעורך המלון.

יג. אורח הנמצא במקום שאין בו יהודים המדליקים נרות חנוכה, אף על פי שבני ביתו מדליקים עבורו, ידליק גם הוא במקומו, ולא יברך על ההדלקה. ומנהג אשכנז יכול לכוון שאינו יוצא ידי חובת ההדלקה בביתו וידליק במקומו עם ברכה.

יד. מנהג האשכנזים שבחור ישיבה, או חייל מדליק נרות חנוכה בברכה, אף על פי שהוריו מדליקים בביתם, ואם נמצאים כמה בחורים ביחד ידליק כל אחד לעצמו ולא ישתתפו להדליק יחד.

טו. מנהג הספרדים שבחור ישיבה, או חייל, שנמצא מחוץ לביתו אם הוריו מדליקים בביתם, הוא אינו מדליק נרות חנוכה בברכה, ואם הוריו אינם מדליקים בביתם, צריך הוא להדליק נרות חנוכה בברכה.

פינת העורך

בספר "בני יששכר" כתב שראשי תיבות של "שלם" הם: **ש**ם, **ל**שון, **מ**לבוש. יעקב אבינו לא שינה את שמו, לא שינה את לשונו ולא שינה את לבושו. אפילו שהיה זמן ארוך אצל לבן - הוא נשאר "שלם". ואכן שלמותו של יהודי היא בזה, שהוא עומד בתוקף על כך, לא לשנות אפילו אחד מהם.

ברכות מכל הלב

מזל טוב וברכות מעומק הלב לחברינו מאיר ושושי לרר הי"ו לרגל לידת נכדיהם התאומים דניאל דב הי"ו ויונתן חיים הי"ו בנים לרב עזרא יהודה ומיכל לרר הי"ו והכנסתם בעיתו בבריתו של אברהם אבינו ע"ה.
יהי רצון שיזכו הוריו לגדלו יחד עם כל יוצאי חלציהם באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

ברכות מכל הלב

ברכות מעומק הלב וברכת מזל טוב לזוג היקר אבישי ושיר אויזרץ הי"ו לרגל הולדת בתם הי"ו.
יהי רצון מלפני שוכן מרומים שתיזכו לגדלה יחד עם כל יוצאי חלציכם באושר, שמחה ונחת לאהבת תורה ויראת שמים, וימצאו חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם.

אסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא

"שונה הלכות" – הלכה ומקורה

נוזל שספוג בו ריח של מיני בשמים - המשך

משחא טחינא

שני פירושים נאמרו למשחא טחינא – א. שמן שטחנו בו עצי בשמים מבלי שעצי הבשמים שהו בתוכו קודם לכן כדי שיקלוט את ריחם. ב. שומשומים הכבושים עם עצי בשמים זמן מועט באופן שהשומשומים לא קלטו אלא מעט מריח הבשמים ולאחר מכן נטחנו.

משחא כבישא

שני פירושים נאמרו למשחא כבישא – א. שמן שקלט את הריח מעצי הבשמים הכבושים בתוכו. ב. שומשומים הכבושים עם עצי בשמים זמן רב, ולאחר קליטת השומשומים את ריח הבשמים סוחטים וטוחנים אותם, ויש בהם ריח של בשמים. ויש מפרשים: עצי בשמים הכבושים בשמן שומשומים ולאחר קליטת השמן את ריח הבשמים טוחנים את עצי הבשמים.

בגיליון של שבת שעברה הובא המקור בתלמוד לנושא - האם מברכים על הנאה מריח של שמן שספג ריח טוב, מכך ששרו בתוכו עצים ריחניים שברכתם "בורא עצי בשמים" – והובאו עיקרי השיטות בראשונים בזה.

פסיקת מרן להלכה בשו"ע

מרן פסק להלכה בשו"ע בסימן רטז' סעיף ו', שעל הנאה מריח של שמן שספוג בו ריח של עצי בשמים מברכים: "בורא עצי בשמים" ואם ספוג בו עשבי בשמים, מברכים: "בורא עשבי בשמים" ואם ספוג בו גם עצי וגם עשבי בשמים מברכים: "בורא מיני בשמים" - דווקא אם נותר בשמן מעט מהחומרים המבשמים, אבל אם הוציאו אותם, מספק עדיף לא להריח בו.

"שמן שבשמו כמו שמן המשחה, אם בעצי בשמים, מברך בורא עצי בשמים, ואם בעשבי בשמים, מברך בורא עשבי בשמים, ואם היו בו עצים ועשבים, מברך בורא מיני בשמים, ואם סיננו והוציא ממנו הבשמים, יש אומרים שמברך בורא שמן ערב, ויש אומרים שאינו מברך עליו כלל, דהוי ריח שאין לו עיקר, וכיון שספק הוא, נכון ליזהר מלהריח בו".

משנה ברורה

מרן בפסיקתו כתב "שמן שבשמו" ובמשנה ברורה בסימן רטז' בס"ק כו' כתב שלאו דווקא שמן, אלא הוא הדין לשאר משקים (כפי הנראה לרוב השתמשו לזה בשמן) ובס"ק כט' כתב שאם נותר אפילו מעט מחומר הבישום מברכים על ההנאה מהריח, כברכת החומר/החומרים המבשמים. בס"ק לב' כתב בשם הפוסקים האחרונים, שמי שלא רוצה להחמיר בזה, יכול לברך על שמן מבושם בלי חומרי בישום: "בורא מיני בשמים".

"מלהריח בו - ...ועיין באחרונים דמסקי דמי שאין רוצה להחמיר על עצמו מותר לו לכתחילה להריח ולברך בורא מיני בשמים".

ערוך השולחן

בספר ערוך השולחן בסימן רטז' סעיף ט' ביאר היטב את צדדי הספק שציין מרן בשו"ע לגבי הברכה על הנאה מריח של שמן שספוג בו ריח של חומרים המבשמים, אבל הוציאו ממנו את כל החומרים המבשמים, ולא הכריע להלכה, אלא סיכם שיש פנים לכאן ולכאן.

"...יש אומרים שמברכין עליו בורא שמן ערב כמו על אפרסמון מפני שהשמן נעשה ערב בזה, ויש אומרים שאין מברכין עליו כלל מפני שאין עריבות זו ממנו, אלא שקלט מדבר אחר, והוה כריח שאין לו עיקר ואין מברכין עליו והוה כמוגמר של כלים שיתבאר בסימן ריז' שאין מברכין עליו כעין טעם זה עיין שם, וכיון שספק הוא נכון ליזהר מלהריח בו ואם הריח אינו מברך דספק ברכות להקל ויש מי שאומר שמברך בורא מיני בשמים (ב"ח) שאינם דומים לכלים מוגמרים שלא קלטו הריח מעיקר הבושם וכאן יש רק ספק על הברכה ובורא מיני בשמים פוטר את הכל (שם) ויש פנים לכאן ולכאן..."

לגבי טבק, סעיף ד' כתב שאין לברך על הנאה מריחו של הטבק, מפני שאינו נעשה כדי להריח בו, אלא למטרות אחרות, ואם כן הוא כבשמים של בית הכסא שאין מברכים על הנאה מריחם.

כף החיים

בספר כף החיים בסימן רי' ס"ק לג' כתב שאין מברכים ברכת הריח על אבקת טבק, שמעורב בו מיני בשמים.

"באבק טוב"ק בנשאף בנחיריים שיש מערבין בו בשמים או מי אזהא"ר וכדומה, הלכות קטנות חלק א' סימן קא' צידד שלא לברך..."

חזון עובדיה

בספר חזון עובדיה בהלכות ברכות ברכת הריח סעיף יז' פסק: **"טבק הרחה שיש בו ריח טוב של בשמים, אין מברכים עליו"**

בהערות שם בהערה כ' ציין מספר פוסקים שסוברים שיש לברך עליו בורא מיני בשמים, ובכל זאת סיכם שלהלכה אין לברך מהסיבות – אבקת הטבק נחשבת כריח שאין לו עיקר, וגם אינו עשוי להנאה מריחו, אלא "להוציא לחות החוטם".

לגבי הברכה על הריח שעולה מעשן הסיגריות או הסיגרים כשמעשנים אותם כתב שם, שאין לברך עליהם, מפני שהעישון אין בו ממש, אלא הוא עשן בעלמא.

בסוף הדגיש שכיום אנשי מדע של הרפואה שמזהירים מאוד שלא לעשן סיגריות מפני שנתברר להם שהדבר מזיק מאוד למעשנים.

"...שהרי העישון אין בו ממש, כי אינו אלא עשן בעלמא...והן עתה בהגלות נגלות דברי אנשי מדע של הרפואה שמזהירים מאד להתרחק מעישון הסיגריות מפני שנתברר להם שהוא מזיק מאד את המעשנים, וגורמים מחלות רבות המסכנים את בריאות האדם.

וכמו שכתב...ובשו"ת ציץ אליעזר חלק טו' (סימן לט')...שהרי אין מברכים על שמן זית מפני שהוא מזיק (ברכות לה:), ופשוט שהעישון שהוא יותר מסוכן, אין לברך עליו.

ולפי דברי הרופאים גם הנמצאים בקרבת מקום המעשן עלולים להינזק מכח העישון, גם הנהנים מן הריח של הסיגאר אין להם לברך כלל, שעל דבר שיש בו היזק לא תיקנו ברכה כלל. ועיין בשו"ת חזון עובדיה חלק א' (סימנים ד' וה') ומשם בארה".

פסקי תשובות

בספר פסקי תשובות בסימן רטז' אות יא' הסביר, מדוע אין לברך על הנאה מהריח של אבקת טבק ריחנית.

"באר היטב סקי"ג: דהוי ריח שאין לו עיקר, ומהאי טעמא אין מברכין על הטאבא"ק ששואפין בחוטם.

וביאור הדברים, כי אבקת הטבק עשוי מעלים מיובשים אשר אין בהם ריח מבושם, ואדרבה פעמים שריחם מר אלא שמזלפין לתוכם מי בושם וכך נוצר ריח הטוב של הטבק, וכיון שבדרך כלל מי הבושם נספג בתוך אבקת הטבק ונתבייש בו, לכן לדברי הכל הרי זה כריח שאין לו עיקר שאין מברכין עליו".

בהמשך הסביר מדוע אין לברך על ריח העולה מעישון סיגריות ומקטרת, אפילו אם לטבק יש בישום עצמי.

"...אבל בעישון סיגריות וסיגרים ומקטרות אף אם בתערובת המילוי שבהם יש עלי בשמים עם ריח עצמי טוב, אעפ"כ אין לברך עליהם ברכת הריח, כי עיקר העישון לא נעשה בשביל ריחו הטוב, ואדרבה חזק הוא ומר עד שיש שאין סובלין כלל הריח, ונעשה בעיקרו להכניס עשן לגופו ועל ידי זה עולה השפעת העשן למוחו...והרי זה כבשמים של בית הכסא שאין מברכין עליו כמו שנתבאר בסימן רי"ז..."

שו"ת אור לציון

בשו"ת אור לציון חלק ב' פרק יד' - דיני ברכות אות לח' השיב לשאלה: האם מברכים ברכת הבשמים על מי בושם או על מטהר אויר או על טבק הרחה? והשיב שעל טבק הרחה אנו מברך כלל.

תהילת ה' ידבר פי – ביאור על ספר תהלים

ביאור ופירוש על ספר תהלים – עפ"י מלבי"ם ועוד

מזמור ו' בתהלים פותח בפסוק: "**למנצח בנגינות על השמינית מזמור לדוד**". מלבי"ם מבאר שאת המזמור הזה אמר דוד המלך, כשחלה במחלה כבידה וארוכה אחרי מעשה בת שבע, כשהוא מתמודד עם שני דברים. א – מחלתו הקשה. ב – האויבים שלו שמירדו את חייו. יוצא אם כן שבאותה תקופה היו לדוד המלך שני אויבים הפנימי – מחלתו, והחיצוני אויביו: "**מבואר כי מזמור זה התפלל עת חלה חולי כבד וארוך, אחר מעשה של בת שבע, כאשר קבלו חז"ל, והתפלל על חליו (ב' ז'). אבל גם אויביו שטמוהו וימררוהו בעת החיא, עד שהורע זה בעיניו יותר מן חליו, והתפלל גם עליהם (ז' יא'), עד שהמזמור בכללו, ידבר על שני מיני האויבים המכתירים את האדם, האויב הדבוק בו מתולדתו, שהם מזגי גופו ולחותיו המתקוממים עליו להחליאו ולהמיתו, והאויבים החיצוניים שהם זולתו מבני אדם:**

את פסוק ב': "**ה' אל באפך תוכיחני ואל בחמתך תיסרני**" מבאר מלבי"ם שדוד המלך מתייחס לשני מיני כעס: אף וחמה ומבאר את ההבדל ביניהם: "**יש הבדל בין האף ובין חמה, שהאף הוא הכעס הנגלה, והחמה היא תבערת אש הכעס בנסתר בנטירת שנאה ואיבה, ויהיה לפעמים אף בלא חמה אם רק מראה לו פנים נזעמים ואהבה במצפוניו, וחמה בלא אף אם מסתיר אפו ואיבתו, ויש הבדל בין תוכחה וייסור. התוכחה היא בדברים רכים, והייסור בו יאסור את נפשו בדברים קשים או ביסורים ממש, ותוכחת ה' עלי עוון, הוא לפעמים שלא יחטא בעתיד, וזה נקרא תוכחה, ודוד בקש שתוכחה זו לא תהיה באף רק בדברים רכים כאב את בנו.**

ולא הוצרך לבקש שלא יהיה בחמה ונטירת איבה, כי האויב לא יוכיח ולא ישתדל להשיבו אל דרך הנכונה, והתוכחה המגולה תהיה תמיד מאהבה מסותרת, ולא בקש רק אל באפך תוכיחני, ולפעמים יביא ה' יסורים על האדם בעבור החטא שכבר חטא, וייסורים האלה בהכרח הם באף, כי המיסר מראה בנגלהו שקוצף על המיוסר, ולכן בקש שעכ"פ אל בחמתך תיסרני. שלא יהיה מאיבה פנימית ונטירת שנאה כאויב המיסר, רק כמו שכתוב כי כאשר ייסר איש את בנו ה' אלוקיך מיסרך, ואמר ואהבו שחרו מוסר".

חוכמה ודרכי חיים - ביאור משלי

ביאור ופירוש על ספר משלי – עפ"י מלבי"ם ועוד

המלבי"ם כתב שמהמשלים שבספר, האדם לומד איך להתנהג בעניינים שבין אדם לחברו ובהנהגה המדינית.

את פרק ב' פסוק ג': "**כי אם לבינה תקרא לתבונה תתן קולך**: ביאר מלבי"ם, שהבינה היא התבוננות האדם מעט מעט ומוסיף דעת להוציא דבר מדבר, ואילו תבונה היא מבט כללי שכולל כל הדברים, והשגתה היא בראיה מרחוק.

את פסוק ד': "**אם תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה**" - מבאר המלבי"ם, כביטוי של היגיעה שמתייגע להעמיק בדברי החכמה העמוקים.

את פסוק ה': "**אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא**" מבאר מלבי"ם שיראת ה', היא ראשית החכמה, שהרי החוכמה מתנגדת ליצר הלב, ולכן הם לא יופנמו ויחוקקו בלב האדם אלא ע"י יראת ה'. אבל יש לדעת שללא חוכמה, לא יהיה לאדם יראת ה', שהרי אי אפשר לאדם להבין את גדולת ה' ורוממתו עד שיירא מפניו רק ע"י החכמה, המלמדת אותו ללכת בדרכי ה'.

"**כבר התבאר כי ראשית חכמה יראת ה', שאחר שחקי החכמה אין עליהם מופת והם מתנגדים ליצר הלב, אי אפשר שיחקו חקי החכמה בלב אלא ע"י יראת ה', וכמ"ש חז"ל אם אין יראה אין חכמה, שע"י יראת ה' יקבעו בלבו חקי החכמה אשר צוה ה' ונתנם לבני אדם, אולם אמרו עוד שאם אין חכמה אין יראה, שא"א שיבין אדם גדולת ה' ורוממתו עד שיירא מפניו רק ע"י החכמה, שהיא תלמדהו ללכת בדרכי ה' ועל ידה יבין גדולתו של יוצר בראשית, עד שיבין יראת ה'...**"

ועוד, אפילו שהחכמה אינה נודעת ע"י החוש והמופת, ע"י היראה יקבעו בליבו אמונה אומן חקי החכמה הנתונים מאלוקי עולם אשר הוא ירא מגדולתו, ויורגל בהם עד שישובו להיות אצלו כדברים הנודעים בחוש וכמושכלות, אמנם אם יוסיף בבקשת החכמה לבקשה ככסף וכמטמונים, אז יבא למדרגה למצוא דעת אלוקים, והם הידיעות הנשגבות בענייני האלוקות כמו מעשה בראשית ומעשה מרכבה שאין מוסרים אותם אלא לחכם ומבין מדעתו".

קול ששון לילדים

שאלות לגיל הרך (כיתות א' עד ג')

1. כיצד ידע יעקב כי עשו בא לקראתו עם ארבע מאות איש?

א. עשיו שלח שליחים להודיע לו. ב. הוא לא ידע, עשיו הפתיע אותו.

ג. כך השיבו לו המלאכים ששלח. ד. ברוח הקודש.

2. כיצד קראה רחל לבנה השני וכיצד קרא לו יעקב?

א. רחל – בנימין ויעקב – בן אוני. ב. רחל – בן אוני ויעקב – בנימין.

ג. שניהם קראו לו בנימין. ד. שניהם - בן אוני וה' קרא לו בנימין.

3. מי קבר את יצחק אבינו כשנפטר?

א. יעקב ועשיו בניו. ב. אבימלך ופיכול שר צבאו.

ג. יעקב וכל בניו. ד. היה עולה תמימה ולכן ה' קבר אותו.

שאלה עפ"י פירוש איבן עזרא - כיתות ד' עד ח'

7. מתי מקבל יעקב את רחל לאשה? (פרק כט')

א. אחרי שבע שנים נוספות. ב. למחרת נישואיו ללאה.

ג. מיד לאחר לידתו של ראובן. ד. לאחר שבעת ימי המשתה על לאה.

שאלות עפ"י רש"י ילדי כיתות ד' עד ח'

4. למה התכוון יעקב כשאמר: "קַח נָא אֶת בִּרְכָתִי..." (פרק לג')?

א. להחזיר לעשיו את הברכות שברכו אביו. ב. זו מנחה על ראיית פניך.

ג. מנחה זו היא במקום הברכה שברכו אביו. ד. תשובות א' וג' נכונות.

5. מהיכן בפרשה רואים ש - "אין מוקדם ומאוחר בתורה"?

א. ממיתתו של יצחק. ב. החניה בסוכות הייתה אחרי מות רבקה.

ג. ממיתת רחל. ד. ממיתת דבורה מינקת רבקה.

6. מה הטענה כלפי שמעון ולוי בעקבות הריגת אנשי שכם. (פרק לד')

א. הם פעלו בלי לקחת עצה מאביהם. ב. כל מה שלקחו בביזה הוא כגזל.

ג. הם פעלו מכעס ולא שלטו בעצמם. ד. הם לא שיתפו בזה את אחיהם.

שאלה עפ"י פירוש ספורנו - כיתות ד' עד ח'

8. "ויקרא לו לבן יגר שהדותא ויעקב קרא לו גלעד" (לא') מה למדים מכך?

א. שלום בנוי על ויתור משני הצדדים. ב. לבן לא התכוון לקיים את הברית.

ג. צריך שני עדים בדיני נפשות ד. יעקב התעקש ולא שינה לשונו.

ברכות והודעות

מדרשת "הדרך אלייך" בחשמונאים מזמינה את בנות היישוב בגילאי 18 עד 40 לחורשם ולהשתלב במדרשה שתעניק להן כלים להעצמה אישית וצמיחה תורנית ורוחנית באווירה חמימה

עמותת "דעת צדקות" נותנת שירות חינמי ללימוד תורה משמעותי ע"י כעשרים ושישה אברכי כולל "ברכת אברהם" לאזכרה של קרוב משפחה – הרב שמעון בוחניק – 050-2339941